

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav východoevropských studií

Studijní program: Filologie

Obor: Slovanské literatury

Mgr. et Mgr. Radomyr Mokryk

Teze disertační práce

**Šedesátníci a koloniální diskurz sovětské kultury na Ukrajině v době tání
(1956–1964)**

**The Sixtiers and the Colonial Discourse of the Soviet Culture in Ukraine
During the Thaw (1956–1964)**

Vedoucí práce

PhDr. Stanislav Tumis, M.A., Ph.D.

Praha 2021

Disertační práce je věnována kulturnímu fenoménu tzv. šedesátníků v sovětské Ukrajině v období tání a analýze jejich postojů a literárního díla z hlediska koloniálních studií. Zkoumání formování a vývoje světonázoru mladé generace spisovatelů a literárních kritiků, kteří se aktivně zapojili do kulturního dění v sovětské Ukrajině na přelomu padesátých a šedesátých let dvacátého století, rovněž vyžadovalo analýzu nejen pozadí jejich životních příběhů, ale i obecného sociálně-kulturního kontextu doby. Klíčová otázka disertační práce zní „jak se vyvíjel světonázor a literární dílo šedesátníků v době tání (1956–1964) z hlediska rámce koloniálních studií?“. Pokus o analýzu literárního díla šedesátníků a jejich postojů z hlediska koloniálního (respektive antikoloniálního) postoje, což je bezprostředním předmětem disertační práce, zahrnuje hledání odpovědí na řadu podotázek, zejména:

- Jak vypadala politika tání v Ukrajinské SSR a jak ovlivňovala kulturní dění ve vymezeném období?
- Jak probíhal vývoj oficiálního diskurzu sovětského socialistického realismu?
- Jakým způsobem se v kulturní politice zpracovávala národní otázka a zda obsahovala prvky koloniálního přístupu?
- Jak se vyvíjely světonázorové postoje šedesátníků?
- Jak se měnilo jejich vnímání sovětské reality a jakým způsobem se to promítalo v jejich aktivitách?
- Jak vypadala sebeidentifikace šedesátníků a jak se definovala mezi sovětskou a nacionální ukrajinskou identitou?
- Jak tvorba šedesátníků koreluje s (anti)koloniálním diskurzem?

Odpovědi na tyto otázky, které stanoví podstatu disertační práce a napomáhají ke komplexní odpovědi na hlavní otázku studie, jsou předmětem analýzy v jednotlivých kapitolách.

Teoretický rámec disertační práce stanoví metodologické přístupy koloniálních studií. Klíčové pojmy koloniálních studií, které používám ve své disertační práci, byly definovány v knihách Edwarda Saída *Orientalism*¹ a *Culture and Imperialism*² a Homi Bhabhy *The Location of Culture*.³ Specifika sovětského kolonialismu dodnes zůstávají předmětem pro diskuzi, nehledě na to, že analýze (post)imperiální zkušenosti na Ukrajině je věnována řada studií, zejména M. Pavlyšyna,⁴ T. Hundorové,⁵ M. Škandrije,⁶ O. Jurčuk.⁷

---

¹ Edward SAID, *Orientalism*. Routledge and Kegan Paul Ltd 1978.

² Edward SAID, *Culture and Imperialism*. New York 1993.

³ Homi BHABHA, *The Location of Culture*. London and New York 2004.

E. Said definuje imperialismus a impérium za pomoci interpretace M. Doylea: „Impérium – formální nebo neformální vztahy, ve kterých jeden stát kontroluje stávající politickou suverenitu jiného politického společenství. Této kontroly je možné dosahovat na základě moci, politické kolaborace nebo ekonomické, sociální nebo kulturní podřízenosti.“⁸ Kolonialismus sám o sobě je ztělesněním a fyzickým projevem šíření impéria. Moje studie se věnuje jednomu z těchto prvků koloniálních vztahů, a sice kultuře jako nástroji kolonizace nebo kulturnímu kolonialismu. T. Hundorová zdůrazňuje, že sovětský kolonialismus se výrazně odlišuje od klasického kolonialismu (britského a francouzského) zejména i tím, že z něj mizí rasový prvek.⁹ V případě sovětského systému a národnostní politiky uvnitř SSSR, kde se vztahy mezi centrem a periferií mohou interpretovat jakožto vztah podřízenosti „centrum – periferie“,¹⁰ se kultura stává důležitým prvkem utvrzení takové podřízenosti a dominování centrálně řízené ideologie a světonázoru. Americký historik Serhij Plochij definoval Sovětský svaz jako „konglomerát národností, který Moskva zajišťovala za pomoci kombinace brutální síly a kulturních ústupků a řídila železnou pěstí po většinu sovětského období“.¹¹ Kultura opravdu zůstávala prostorem pro manévr, podpora nebo naopak utlačování národní kultury se střídaly v závislosti na konkrétním období dějin SSSR. Nikita Chruščov ve svém tajném projevu v roce 1956 vyhlásil klíčovou tezi „návratu k Leninovým principům“, která svým způsobem v období tání byla interpretována a v jistém smyslu opravdu následována. Jednalo se především o jistou podobu politiky *korenizace* a částečné podpory národních kultur. Taková podpora ale stejně jako v období dvacátých let měla své meze. Tento typ kulturní politiky v době tání je předmětem bádání v předkládané disertační práci.

Za pomoci různých metodologických přístupů jsou zkoumány dílčí otázky disertační práce. Diskurzivní analýza je použita zejména pro zmapování oficiální kulturní politiky a vývoje stranického kulturního a literárního konceptu socialistického realismu. Příběhy a vývoj postojů šedesátníků jsou analyzovány na základě metodologického přístupu kolektivní biografie. Rekonstrukce jednotlivých událostí a jejich vlivu na formování šedesátníků je

⁴ Марко ПАВЛИШИН, *Козаки в Ямайці. Постколоніальні риси в сучасній українській культурі*. In: Слово і час, №4-5, Київ 1994.

⁵ Тамара ГУНДОРОВА, *Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми*. Київ 2012.

⁶ Мирослав ШКАНДРІЙ, *В обіймах імперії. Російська і українська література новітньої доби*. Київ 2004.

⁷ Олена ЮРЧУК, *В тіні імперії: українська література у світлі постколоніальної теорії*. Київ 2013.

⁸ Edward SAID, *Culture and Imperialism*. New York 1993. s. 9.

⁹ Тамара ГУНДОРОВА, *Постколоніальний роман генераційної травми та постколоніальне читання на Сході Європи*. In: *Postcolonialism, Generations, Culture*, Київ 2014. s. 29.

¹⁰ Mark von HAGEN, *From imperial Russia to Colonial Ukraine*. Dostupné online: http://shron1.chtyvo.org.ua/Mark_von_Hagen/From_Imperial_Russia_to_Colonial_Ukraine_anh1.pdf 17.7.2019

¹¹ Serhii PLOKHU, *The Last Empire. The Final Days of the Soviet Union*. New York, 2014. s. XVII.

provedeno na základě pamětí, archivních zdrojů a nahraných rozhovorů, které byly následně zpracovány na základě metodologie orální historie.

Pro odpovědi na otázky, které si klade disertační práce, byly použity různorodé prameny z několika archivů a široká škála sekundární literatury. Archivní prameny byly studovány v Ústředním muzeu – Archivu literatury a umění Ukrajiny v Kyjevě, v Kyjevském dílčím archivu bezpečnostních služeb Ukrajiny a v Muzeu šedesátníků v Kyjevě.

Při analýze otázek disertační práce byla rovněž použita rozsáhlá sekundární literatura. K nejdůležitějším titulům patří nová monografie italského historika Simone Attilio Bellezzy *The Shore of Expectations. A Cultural Study of the Shistdesiatnyky*.¹² Jedná se o první komplexní studii fenoménu ukrajinských šedesátníků v širším kontextu doby. Autor se věnuje studii šedesátníků z kulturologického hlediska. Časový rámec studie S. A. Bellezzy přesahuje období Chruščovovy vlády a je stanoven lety 1953–1972. Z tohoto důvodu je nejranějšímu období aktivit šedesátníků věnován relativně malý prostor. Další důležitou monografií se stala kniha Polly Jones *Myth, Memory, Trauma: Rethinking the Stalinist Past in the Soviet Union, 1953–70*.¹³ Tato studie je zajímavým pokusem o analýzu proměn kulturní politiky v Sovětském svazu v době Chruščovova tání. Jones se zaměřuje na různé aspekty kulturního života – reakci na Tajný projev ve společnosti, změny v kulturní politice, přístupy k dějinám, kolektivní paměť stalinismu atd. Monografie P. Jones je vysoce přínosná pro pochopení hlavních tendencí ale i nedůsledností v kulturní politice, vymezení hlavních milníků pro sovětskou kulturu v době Tání. V tomto smyslu je velice užitečná i nedávno publikovaná práce ruského historika S. Čuprinina, vydaná v ruštině pod názvem *Tání. Události*,¹⁴ která představuje detailní přehled kulturních a politických událostí v Sovětském svazu v letech 1953–1968. Stejně jako v případě monografie P. Jones je i tato studie velice užitečná pro pochopení obecné logiky a dynamiky kulturního dění v době Tání. Na druhou stranu se ale obě tyto studie věnují primárně sovětskému Rusku, nikoli Sovětskému svazu jako celku. P. Jones se sice okrajově zmiňuje o událostech na Ukrajině, nejsou ale detailně zkoumány. Disertační práce se naopak věnuje kulturním procesům právě na sovětské Ukrajině, které jsou samozřejmě nezbytně zasazeny do širšího kontextu kulturního dění v Sovětském svazu. Samotné téma tání bezprostředně v sovětské Ukrajině dosud nebylo dostatečně zkoumáno a

¹² Simone A. BELLEZZA, *The Shore of Expectations. A Cultural Study of the Shistdesiatnyky*. Edmonton 2019.

¹³ Polly JONES, *Myth, Memory, Trauma. Rethinking the Stalinist Past in the Soviet Union 1953–1970*. New Haven and London 2013.

¹⁴ Сергей ЧУПРИНИН, *Оттепель, События: март 1953 – август 1968*. Москва 2020.

stalo se tématem stručných přehledů nebo dílčích studií, které ale postrádají komplexní analýzu.¹⁵ V osvětlení této problematiky spočívá jeden z přínosů disertační práce.

Velice důležitým zdrojem informací pro tuto disertační práci byly nahrávané rozhovory s přímými účastníky hnutí šedesátníků (Ivanem Dzjubou, Bohdanem Horyněm, Marharytou Dovnaňovou) a jejich rodinnými příslušníky (manželkou Ivana Drače Marií, manželkou Mykoly Vinhranovského Lidií, sestrou Vasyla Stuse Marií). Každý rozhovor je nepochybně ovlivněn osobními rysy tázaných osob a řadou subjektivních faktorů, především bezprostředním vztahem zpovídáné osoby ke konkrétní postavě hnutí šedesátníků. Rozhovory se nicméně, pokud to bylo možné, zakládaly na principech orální historie¹⁶ a zaměřovaly se na předem vymezený okruh témat: obecná kulturní situace v Sovětském svazu ve vymezeném období; vnímání Tajného projevu v roce 1956 a následujících změn; vztahy se starší generací sovětských spisovatelů; reakce na odhalování Stalinových zločinů; interpretace národnostní politiky (respektive rusifikace) v sovětské Ukrajině; osobní příběhy a důležité prvky světového názoru. Všechny tyto informace výrazně pomohly jak k analýze samotného předmětu disertační práce, tak i k zasazení klíčových bodů analýzy do širšího sociokulturního kontextu. Rozhovory s aktéry hnutí šedesátníků obsahují celou řadu dříve nezveřejněných informací, což představuje důležitý přínos disertační práce.

První kapitola předkládané disertační práce je věnována obecnému historickému a politickému kontextu v sovětské Ukrajině v době tání v letech 1956–1964. Kapitola je rozdělena do šesti podkapitol, které se zaměřují na základní témata, která jsou důležitá pro obecnou analýzu vývoje šedesátníků ve vymezeném období. Jedná se o podkapitoly „Nikita Chruščov a tajný projev“, „Chruščovovy reformy“, „Ukrajina a národnostní otázka“, „Rusifikace a jazykový problém“, „Socialistický realismus: kulturní politika strany po XX. sjezdu“, „Internacionalismus v oficiální kultuře“.

Druhá kapitola předkládané disertační práce je věnována definování teoretického konceptu generace v kultuře neboli „kulturní generace“ a zasazení generace ukrajinských šedesátníků do tohoto konceptu. Vymezení tohoto teoretického konceptu je provedeno na základě

---

¹⁵ Viz. například: Володимир БАРАН, Віктор ДАНИЛЕНКО, *Україна в умовах системної кризи (1948–1980 pp.)*. Київ, 1999. nebo Olha TEVIKOVA, *Material Everyday Culture of the Soviet Ukrainians During Khrushchev's Thaw (1953–1964)*. In: Osobowosci, Spoleczenstwo, Polityka: III Miedzynarodowa konferencja naukowa. Lublin, 2016.

¹⁶ Miroslav VÁNĚK, Pavel MUCKE, *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha 2015.

různých akademických studií a monografií. Tento přístup rovněž umožňuje následnou aplikaci metodologického přístupu kolektivní biografie při analýze vývoje fenoménu ukrajinských šedesátníků, jelikož definuje základní prvky, které poskytují možnost definovat jednotlivé šedesátníky jakožto relativně homogenní kulturní fenomén. Na základě analyzovaných teoretických studií jsou v předkládané disertační práci šedesátníci definováni jako skupina mladých lidí, kteří se aktivně zapojili do kulturního dění na sovětské Ukrajině na přelomu padesátých a šedesátých let a byli propojeni společnou historickou zkušeností (prožití války a formativní politické události Stalinovy smrti a následné destalinizace), byli propojeni jistými společnými světonázorovými přístupy, které se v případě šedesátníků v době tání dají obecně označit za nacionální komunismus, a jejichž dílo se zakládalo na snaze o prosazení ukrajinské kultury a identity v rámci sovětského systému. V užším smyslu tohoto pojmu se jednalo o omezený kruh kulturně aktivních lidí, „skupinu přátel“, kteří se zasazovali o formování ukrajinské sovětské kultury v návaznosti na odkaz předešlé generace popraveného obrození a v raném období i pod vlivem obecně kulturního odkazu meziválečné generace.

V dané kapitole jsou analyzovány klíčové formativní zkušenosti generace šedesátníků primárně na základě dobových deníků, pamětí a rozhovorů, pořizovaných se samotnými šedesátníky pro disertační práci. V tomto smyslu se kapitola zaměřuje především na smrt Josifa Stalina v březnu 1953 a Chruščovův tajný projev v únoru 1956. V kapitole je zmapována reakce šedesátníků na uvedené události. Zvláštní pozornost je rovněž věnována „mezigeneračním vztahům“ jakožto jednoho ze zásadních prvků pro formování kulturní generace.

Následující kapitoly jsou koncipovány na základě metodologie kolektivní biografie a jsou řazeny podle tematických okruhů, které postupně analyzují otázky, jenž tvoří základ předkládané disertační práce. *Třetí kapitola* disertační práce je věnována mapování hlavních zkušeností, které formovali osobnosti jednotlivých šedesátníků v době dětství a dospívání. Metodologie kolektivní biografie předpokládá vyzdvižení stejných unifikovaných otázek v případě každé konkrétní osobnosti. Na základě tohoto přístupu jsou ve třetí kapitole vyzdviženy tři základní otázky, které se týkají jednotlivých šedesátníků: z jakých rodin pocházeli a jaký vliv na šedesátníky v dětském věku měla rodinná výchova; jaký vliv mělo na šedesátníky prožití válečných zkušeností v tak raném věku; které rysy byly pro šedesátníky společné během jejich školních let.

Čtvrtá kapitola předkládané disertační práce chronologicky navazuje na předešlou část a analyzuje klíčové tendence ve vývoji šedesátníků během jejich studia na vysokých školách. Stejně jako v předešlé kapitole, v této části disertační práce jsou za použití metodologického přístupu kolektivní biografie analyzovány následující otázky: jak obecně vypadalo vysoké školství v SSSR v definovaném období a jak bylo reflektováno šedesátníky; jak a z jakých důvodů se postupně formoval nonkonformismus šedesátníků během studentských let; jaké události, osobnosti a zkušenosti nejvýrazněji ovlivňovali postoje šedesátníků v tomto období.

V *páté kapitole* disertační práce je zmapován postupný vývoj pohledu a vnímání šedesátníky stranického systému a sovětského režimu obecně. Tento vývoj je stejně jako v předešlých kapitolách orámcován metodologickým přístupem kolektivní biografie, za jehož pomocí je v kapitole analyzována jedna zásadní otázka: jakým způsobem se vyvíjel vztah šedesátníků se sovětským stranickým systémem. Analýza je provedená na základě primárních zdrojů, archivních dokumentů, deníků, pamětí a rozhovorů.

Následující *šestá kapitola* je věnována analýze společných kulturních aktivit šedesátníků od začátku šedesátých let, kdy již lze mluvit o šedesátnících jako o relativně homogenním kulturním fenoménu. V kapitole jsou analyzovány nejdůležitější kulturní akce, které šedesátníci pořádaly společně: večer věnovaný Lesu Kurbasovi v Říjnovém paláci v Kyjevě 14. května 1962, večer věnovaný Mykolu Kulišovi 23. prosince 1962, večer Vladimíra Majakovského 1. června 1963, večer Ivana Franka 8. června 1963 v institutu potravinového průmyslu, večer věnovaný Lesje Ukrajince 31. července 1963 a Ševčenkův večer 12. března 1964. Na základě pamětí, rozhovorů a archivních materiálů (záznamy proslovů účastníků těchto kulturních akcí) byl v dané kapitole rekonstruován vývoj myšlení jednotlivých šedesátníků a jejich kulturních aktivit, na jehož základě se postupně formoval alternativní diskurz v ukrajinské sovětské kultuře v době tání.

Poslední sedmá kapitola disertační práce je věnována problematice formování identity šedesátníků. V kapitole jsou vyzdvíženy hlavní prvky sovětské politiky, která byla zaměřená na formování sovětské, nadnárodní třídní identity a vliv, který taková politika měla na nastupující generaci ukrajinských šedesátníků. Taková sovětská politika, která byla zaměřená na faktickou marginalizaci nacionální identity, podle ruského kulturologa Jurije Levady způsobovala neřešitelnou situaci, kdy *homo sovieticus* byl geneticky frustrován již ze své

podstaty, protože měl před sebou neřešitelnou otázku volby mezi vlastní etnickou a superetnickou identitou. V kapitole je poukázáno na to, že taková frustrace kolem identity v případě ukrajinských šedesátníků způsobila formování „hybridní identity“, která zejména v době tání nabývala forem jisté podoby nacionálního komunismu. Jednalo se tedy o identitu, která obsahovala jak prvky nacionální kultury, tak i třídní nadnárodní identity. Postupný posun šedesátníků od sovětské k nacionální ukrajinské identitě je zmapován na základě řady zdrojů: osobních deníků a dopisů, které jsou uschovány v různých archivech v Kyjevě; rozhovorů se šedesátníky pořízených pro předkládanou disertační práci a dobových publikovaných textů ukrajinských šedesátníků.

Předkládaná disertační práce mapuje vývoj ukrajinských šedesátníků a jejich literárního díla v době Chruščovova tání za pomoci rámce koloniálních studií a tímto nabízí přístup, který ještě nebyl aplikován pro analýzu díla i postojů šedesátníků,

Odborné publikace:

Kulturní politika po 20. sjezdu Komunistické strany SSSR: reflexe v sovětské Ukrajině. In: Slovanský přehled № 3, 2020. s. 501–524.

Ukrajinské národní obrození v Haliči v 19. století a české vlivy. In: Antonie Doležalová, Miroslav Hroch (eds.), Praha a evropská národní hnutí na konci 19. století. Praha, 2020.

"Chochol" a "Malorusko" – Ukrajina v ruské literatuře druhé poloviny 19. a začátku 20. století, in: Kontexty literární vědy IX., Michaela Hashemi, Ivo Pospíšil (eds.), Brno, Tribun 2018. 105–131.

Human rights movement in the Soviet Ukraine and Czechoslovakia at the second half of the 1970 s. In: Oriens Aliter № 2, 2017. s. 23 – 44.

Україна в колоніальному дискурсі російської літератури другої половини 19 століття. In: Вісник Львівського університету. Серія Філософські науки, №18, 2016. 127 -137.

Činnost Ukrajinského helsinského spolku na konci osmdesátých let 20. století v Ukrajině, in: Oriens Aliter, No 3, 2016. s. 35–49.

Konference:

Міжнародна конференція «Духовність. Культура. Глобалізація». Львівський Національний Університет ім. Івана Франка, (Львів, Україна), 10. 10. 2019.

Відлига, шістдесятники та антиколоніалізм.

Rusko ve 20. století – kontinuita a diskontinuita. Filozofická fakulta Univerzity Pardubice (Pardubice, Česká republika), 3. 10. 2019.

20. sjezd komunistické strany a proměny kulturní politiky (reflexe v Ukrajinské SSR).

International Conference World War II: History and Memory. Faculty of Arts, Charles University, (Prague, Czech Republic), 28-30 March 2019.

The Thaw in the Soviet Ukraine.

BASEES 2019 Annual Conference, Robinson College, University of Cambridge, (Cambridge, United Kingdom), 12-14. 4. 2019.

Colonialism and Anticolonialism in Soviet Ukraine after 1956.

Міжнародна Конференція „Сила безсилих?“ Явище дисидентства у творенні незалежної України, Києво-Могилянська Академія, (Київ, Україна) 3-5. 12. 2018.

Українські шістдесятники та антиколоніалізм в час Відлиги (1956–1964).

Druhá mezinárodní konference ukrajinistů, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, (Praha, Česká republika), 10-11. 11. 2018.

Ukrajina a potlačení Pražského jara v roce 1968.

2018 ASEES-MAG Summer Convention. (Lviv, Ukraine). 27-29. 7. 2018.

The beginning of the dissident movement in Ukraine: self-identification and the ‘Ukrainian question’ in works and activities of the Sixtiers during the Khrushchev’s ‘Thaw’” (1956–1964).

Internationale wissenschaftliche Konferenz “Krim – historische, literarische und kulturelle Reflexionen”. Slovanský ústav Akademie Věd (Praha, Česká republika) 25-26. 6. 2018. *Krym v ukrajinských a ruských médiích / Die Krim in den ukrainischen und russischen Medien*

2016 ASEES-MAG Summer Convention. (Lviv Ukraine), 26-28. 7. 2016.

“Khokhol” and “Malorussia” – Ukraine in Russian Literature from the Second Half of the 19th Century Until the First Decade of the 20th century.

Popularizační články a rozhovory:

Zlatá šedesátá: Uvolnění přálo umělcům. Takhle se propojili ti čeští s Ukrajinou.

Publikováno 29. 11. 2020. Dostupné online: <https://www.forum24.cz/zlata-sedesata-uvolneni-pralo-umelcum-takhle-se-propojili-ti-cesti-s-ukrajinou/>

Шістдесятники: Чехословаччина як вікно у світ.

Publikováno 25. 11. 2020. Dostupné online:

<https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/11/25/158531/>

Шістдесятництво – це про перемогу критичного мислення.

Publikováno 9. 4. 2020. Dostupné online:

<https://day.kyiv.ua/uk/article/ukrayinci-chytayte/shistdesyatnyctvo-ce-pro-peremogu-krytychnogo-myslennya>

Іван Дзюба: Російські шістдесятники не виходили за межі імперського дискурсу.

Publikováno 26. 2. 2019. Dostupné online: <https://zbruc.eu/node/87298>

Další odborná činnost:

2020: semestrální kurz přednášek na Filozofické fakultě, Univerzita Karlova (Praha, Česká republika): “Ukrajina ve 20. století”.

2019: cyklus přednášek na Gymnáziu Jana Nerudy (Praha, Česká republika): „Dějiny východní Evropy v poválečném období“.

Listopad 2018–Březen 2019: studijní pobyt v rozsahu dvou trimestrů jako Recognized Student na Oxford School of Global and Area Studies (University of Oxford, Velká Británie).

2018: semestrální kurz přednášek na Filozofické fakultě, Univerzita Karlova (Praha, Česká republika): “Ukrajina ve 20. století”.